Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

№ 9

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 611 sahifa.
E'lon qilishga 2024-yil 7-sentyabrda ruxsat etildi.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIUprofessori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Musayeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d.,(PhD) "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d.(,PhD) TAQU katta o'qituvchisi
Djudi Smetana, p.f.n., Pitsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Krissi Lyuis, p.f.n., Pitsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH
Ali Konak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dosenti, Turkiya
Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., "LUKOIL-Energoservis" Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCECGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
G'afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Innovatsion siyosatni amalga oshirish yoʻnalishlari........16
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, Zaynutdinova Umida Djalolovna

Tijorat banklari kredit portfelini boshqarishning bozor mexanizmlari va ularni joriy etishdagi muammolar........21
Yusupov Shoxzod Maxmatmurodovich

Hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish davrlari ekonometrik modelini yaratish masalalari........24
Abdullayev Farxod Ozodovich

Marketing yondashuvi asosida Sirdaryo viloyatining investitsion salohiyatini baholash usullari........35
Xolmurotova Diyoraxon Ibragimovna

Bevosita soliqlar ma’muriyatchiligi........41
Idirisov Alisher Otajonovich

Soliq nazorati va transfert narxni belgilashda soliq nazoratini tashkil etishning xorij tajribalari........46
Abdiev Jaxongir Ibragimovich

Soliq siyosati va strategiyasining ilmiy-nazariy tahlili........53
Djumaniyazov Marks Quranbaevich

Pestel tahlili – muvaffaqiyatli investitsiya qarorlarini qabul qilish asosi........60
Shaislamova Nargiza Kabilovna

Tijorat banklari tomonidan biznes loyihalarni moliyaviy qoʻllab-quvvatlashning oʻziga xos xususiyatlari........67
Asrorov Azizbek Isomiddin oʻgʻli

The significance, problems and solutions of the green economy in the New Uzbekistan economy........74
Sattorova Mehriniso, Ibragimova Gulchehra Tohirovna

Oʻzbekistonda kichik va oʻrta biznesni soliqqa tortishning joriy qilinishi va rivojlanish tendensiyasi........79
Otamuradov Nuriddin Najmiddinovich

Korporativ boshqaruvni innovasion rivojlantirishda raqamli texnolgiyalardan foydalanishning nazariy asoslari........87
Xalmuradov Elmurod Dilmuradovich

Международный опыт стимулирования инновационной деятельности........93
Абдиуалиева Гулзада Азатовна

How does foreign direct investment promote economic growth?........98
Oʻtkirova Bonu Azamat kizi

Mintaqalarni barqaror rivojlantirishning konseptual asoslari va ular evolyutsiyasi........102
Umarov Abduvaxob Tursunovich

Technological Innovations of Electronic Payment Systems........107
Mirkomil Boboyorov Murodullaevich

Ta’lim xizmatlari sohasida davlat-xususiy sherikligining rivojlanishida xorij tajribasining oʻrni va ahamiyati........115
Imomov Xolmurod Norqul oʻgʻli

Oʻzbekiston iqtisodiyotiga toʻgʻridan-toʻgʻri xorijiy investisiya va xorijiy kreditlar jalb qilish samaradorligi tahlili........119
Maksudov Abdumalik Xodievich

Davlat ehtiyojlari uchun tovarlar (ishlar, xizmatlar) xarid qilishni takomillashtirish........124
Gʻofurov Temur Baxrom oʻgʻli

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Mamlakatimizda oziq-ovqat sanoatini rivojlanish holati va uning dolzarbligi 129
Turg'unov Muxriddin Mo'ydinjon o'g'li

Turizmda innovatsiyalarni qo'llash imkoniyatlari........ 133
Po'latov Ma'murjon Murodjon o'g'li

Davlat budjetining soliqli daromadlari tahlili 139
Abduraimova Nigora Radjabovna

Soliq yuki soliq tizimining qanchalik samarali ekanligini aniqlovchi muhim mezon 143
To'lakov Ulug'bek Toshmamatovich

O'zbekiston sanoat korxonalarida xom ashyo resurslaridan samarali foydalanishning hozirgi holati, muammolari va mintaqaviy xususiyatlari (qashqadaryo viloyati misolida)........ 151
Ochilov Akram Odilovich, Xazratov Sarvar Ibragimovich

Состояние туристической инфраструктуры Ташкентской области........ 156
Гаппарова Майрамхон Зафар кизи

Sanoatlashuvning ekologik ta'siri va "yashil" iqtisodiyotga o'tishning asoslari 161
Nosir Maxmudov, Lola Azimova

Iqtisodiyotni raqamlashtirishda sinergetik ta'sirning nazariy asoslari 167
Maxmudova Zoxida Maqsudali qizi, Normurodov Xusan

Davlat budjeti xarajatlaridansamarali foydalanishni takomillashtirish........ 173
Sherxon Tuychiyev

Savdo korxonalarida ta'minot zanjirining asosiy bosqichlari va muammolari........ 177
Ergashev Jahongir Baxodirovich

Kichik biznes subyektlarining innovatsion loyihalarni moliyalashtirish yo'llari........ 180
Ergashev Firuz Baxodirovich, Ishturdiev Hasan Abdigapparovich

Budjet tashkilotlarida qurilish-ta'mirlash xarajatlari hisobining asoslari........ 184
Azizova Zilola Lochin qizi

Xorijiy mamlakatlarda tadbirkorlik subyektlari tomonidan mahalliylashtirish asosida mahsulot ishlab chiqarishning o'ziga xos jihatlari 191
Mirzabaev Xusniddin Muxamadjonovich

Suv ekologiyasining asosiy yo'nalishi va uning fandagi o'rni........ 200
Musayeva Muqaddas Abdurashid qizi

Анализ прибыли агропромышленности 204
Гафурова Азизахон Фатиховна

Systematic analysis of briquette mass pressing equipment approach........ 209
Kobilov Khasan Khalilovich, Sharipova Nazira Rakhmatilloyevna

An Econometric Assessment of the Effects of Fintech on Economic Growth in Developed Countries 213
Anvarkhonov Abdulatifkhon Jamshidkhon ugli

Raqamli iqtisodiyot rivojida korporativ boshqaruv faoliyatining roli 216
Muxitdinov Ulug'bek Diyarovich

Значение промышленной сети в развитии деятельности предприятий малого бизнеса........ 221
Кодиров Жавлонбек Нематуллаевич

Tadbirkorlik kambag'allikni qisqartirishning asosiy yo'nalishi........ 225
Xolmirzayev Abdulxamid Xapizovich

Kichik biznes subyektlarida mahsulot ishlab chiqarishda innovatsiyani joriy etish masalalari........ 230
Mirzayev Kobil Nosirjonovich

Investisiya faoliyatini moliyalashtirish manbalarini rivojlantirish mexanizmlari........ 236
Ismailov Dilshod Anvarjonovich

Innovasion iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida sifat menejmentini joriy etishning nazariy-uslubiy masalalari 242
Zarina Ashurova

Social media marketing strategies for small businesses 247
Mannonov Shahzod Istam ugli

Xalqaro shartnomalar qoidalarini qoʻllashning xalqaro va milliy uslubiy tamoyillarining oʻzaro taʼsiri 250
Rajapov Shuxrat Zaripbaevich

Neft-gaz, yoqilgʻi energetika sanoati sohasidagi yirik soliq toʻlovchilarda soliq nazoratini samarali tashkil etish va takomillashtirish masalalari 258
Abdullaev Shuxrat Sultanbaevich

Суть и значимость инновационных технологий в региональном управлении 266
Муминов Фазлиддин Хусниддин угли

SWOT-анализ использования социальных сетей в туристической индустрии узбекистана 279
Касимова Зилола Гуламиддиновна

Germaniya tajribasidan foydalanish orqali oʻzbekistonda turizm sohasidagi kadrlar salohiyatini rivojlantirish masalalari 287
Xamidova Moʻtabarxon Abdumalik qizi, Ochilov Akram Odilovich

Blockchain texnologiyasining bank operatsiyalari xavfsizligini taʼminlashdagi oʻrni 291
Mirpulatova Luiza Mansurovna

Tijorat banklarini reytingini aniqlashda bankometr modelidan foydalanish yoʻllari 294
Karabaev Nodir Abduhamidovich

Значение business city как инфраструктурного объекта 303
Солиева Умида Алишер кизи

The potential for the development of wage labor as a factor 308
Usmanov Ilkhom Achilovich

Ways to improve the organizational and economic mechanism of business tourism in Uzbekistan 312
Musayeva Shoira Azimovna, Usmanova Dilfuza Ilkhomovna

Kichik biznes subyektlarining faoliyatini baholashning metodologik asoslari 318
Mavrulov Ravshan Ne’matjonovich

Kichik korxonalarni rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanish 324
Ergasheva Nigora Abdigapparovna

Mamlakatimizda intensiv baliqchilikni rivojlantirishning dolzarb masalalari 328
Mamatqulov Nurbek Oʻrazali oʻgʻli

Уменьшение выбросов парниковых газов и переход к возобновляемым источникам энергии 331
Р.Т. Шомуродов, И.И. Бахадиров, Р.Т. Умаров, И.Ш. Жамолиддинова

Ipoteka bozorida investision muhitni yaxshilash yoʻllari 341
Abdullaev Muhammadsodiq Isroil oʻgʻli

Muammoli kreditlar: yechimlari va istiqbollari 346
Kalandarov Abdulla Baxtiyorovich

Ishlab chiqarish korxonalarida risklarni boshqarish va taʼsirini baholash uslubiyati 351
Muxitdinov Shuhrat Ziyavitdinovich

Zamonaviy sharoitda PR (jamoatchilik bilan aloqalar)ning mazmuni va ahamiyati 356
Ergasheva Fotimaxon Ibragimovna

Oʻzbekiston moliya tizimida mahalliy moliyaning oʻziga xos xususiyatlari 361
Xikmatillayeva Dildora Shavkat qizi

Rahbar kasbiy motivatsiyasini rivojlantirish koʻnikmalarini takomillashtirish 366
Shadiyev Sherzod Fayzullayevich

Improvement of marketing communication strategies in chemical industry enterprises 375
Muminova Dildora Dilshadovna

Mikromoliya tashkilotlarida islom moliyaviy instrumentlarini joriy etishni takomillashtirish 380
Axmedova Oʻgʻilshod Musurmonqul qizi

Tijorat banklarida aktivlar sifatini tasniflashning nazariy jihatlari 384
Qodirova Nafisa Ilhomovna

Importance-performance analysis as a useful tool for marketing audit processes of HEIs in Uzbekistan 388
Nurillo Umarkhonov

Тенденции энергетики будущего: шаги в новую фазу 396
Абдураимова Нигора Раджабовна

Chet mamlakatlar pensiya tizimining oʻziga xos xususiyatlari 405
Tursunov Zohidxoʻja Orifovich

Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida tijorat banklar faoliyatini statistik tadqiq etish xususiyatlari 412
Kutliyev Dilshod Orifovich

Oʻzbekistonda suv tanqisligining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishgata'siri 419
Maxmudov Nosir Maxmudovich, Alimova Guzal Alisherovna

Oʻzbekistonda yashil iqtisodiyotning kelajak istiqbollari 424
Egamberdiyev Humoyun

Tarmoqni modernizatsiyalash sharoitida oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash va jadal rivojlantirish istiqbollari 428
Ibragimov Gʻanijon Gʻayratovich

Toʻqimachilik mahsulotlari ishlab chiqarish va eksport qilishning holati hamda rivojlanish istiqbollari (namangan viloyati misolida) 433
Joʻraboyeva Shohida Kamoliddin qizi

Kichik korxonalarni rivojlantirishdagi muammolari va ularning yechimlari 439
Xontoʻrayev Obbosxon Kamolxon oʻgʻli, Ergasheva Nigora Abdigapparovna

Davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirishda xorijiy mamlakatlar tajribasi 422
Xaydarova Charos Nizomiddin qizi

Namangan viloyati kichik biznes subyektlari faoliyatida real investitsiyalarning samaradorligini ekonometrik baholash 448
E.S.Jurayev

Hududlarni iqtisodiy rivojlanishida investitsiyalar koʻrsatkichi tahlili (Sirdaryo viloyati misolida) 454
Karimqulov Jasur Imomboyevich, Alimova Dilafroʻz Tohir qizi, Qurbonova Shahnoza Yuldashbayevna

Fiskal avtomatik stabilizatorlarning iqtisodiyotga ta'siri 462
Madaminova Maftuna

"Yoshlar daftari"ning yuritish tizimini takomillashtirish yoʻnalishlari 467
Turaeva Laylo Toshpulotovna

Oʻzbekistonda yashil iqtisodiyotga sarmoya kiritishning hozirgi holati va istiqbollari: barqaror rivojlanish sari 470
Malikov Nu'monjon Kamalovich

Korxonalarda innovatsion funksiyalardan samarali foydalanish yoʻllari 474
Samaroxonov Asqarxon Jamolxon oʻgʻli

Davlat banklarining rivojlanish vektori – aholini tadbirkorlikka jalb qilish va mikroloyihalarni moliyalashtirish (biznesni rivojlantirish banki misolida) 479
Radjabov Abdullaziz Atoevich

Moliyaviy qarorlar qabul qilishda korporativ axborotlarning muhimligi 483
Radjabova Dildora Atoevna

Bank sohasida "Risklarni boshqarish" tushunchasining nazariy asoslari va uning xizmatlar samaradorligiga ta'siri 486
Saidov Jasurbek Latipbaevich

O'zbekistonda qo'shilgan qiymat solig'ining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati 498
Babajanov Davronbek Jumamuratovich

Foydali qazilmalarning nazorat ishlarini tashkil etgan xolda soliq bazasini kengaytirish yo'llari 505
Abduraxmanov Karomat Erkinovich

Ichki audit xizmatini tashkil etish va uning samaradorlikka ta'sirini baholash 511
Alimardonov Muxammadi Ibragimovich, Djalilova Malika Shuxratovna

O'zbekistonda moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (mhxs)ga o'tish bosqichlari va uning tadrijiy rivojlanishi 516
Mirzaxidov Abdugafir Yuldashevich

Korporativ ijtimoiy mas'uliyat va uning jamiyatga kirib kelishi 522
Raxmatov Ziyodullo Nosirovich, Odilov Ahmadjon Komiljon o'g'li

O'zbekistonda 2025-yil soliq-budjet siyosati konsepsiyasiga soliq ma'murchiligini takomillashtirishga oid taklif va tavsiyalar 526
Mukimov Botir Mirabzalovich

Inson kapitaliga investisiyalarni jalb qilish ahamiyati 533
Sa'dullaev Oybek Turdiali o'g'li, Umrzoqov Jonibek Baxtiyor o'g'li

Роль фискальной и монетарной политики в обеспечении макроэкономической стабильности узбекистана 536
Салахиддинова Муштарий Абдумуминовна

Strategic framework for the advancement of student tourism development 540
Akhrorova Nilufar Uktamovna

Econometric modeling of calculation of gross domestic product and cost methods 546
Matkarimova Intizor Atabayevna

Loyihalarni moliyalashtirishda bank investitsion faoliyatini takomillashtirish 552
Xolbozorov Muzrof Yusup o'g'li

O'zbekistonda barqaror turizmning iqtisodiy o'sishga ta'siri 557
Amiriddinova Muslima Zayniddin qizi, Asadova Nigora Mehridin qizi

Korxonalarning moliyaviy barqarorligini ta'minlashning nazariy asoslari 561
Xusanov Qaxramon Nishonovich

Mintaqalar barqaror rivojlanishining iqtisodiy-ekologik jihatlari 567
Shodmonov Ruslan G'olib o'g'li, Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich

Korporativ boshqaruv tizimini rivojlantirishga mo'ljallangan nazoratning yangi vazifalari 572
Toshpulatov Farrux Baxtiyorovich

O'zbekistonda yashil moliyalash holati: Yashil obligasiyalar chiqarish uchun imkoniyatlar va to'siqlar 579
Fayzieva Dilsuz Baxodirovna, Achilov Ozod Chorievich

Fond bozori orqali investision faoliyatni moliyalashtirishni metologik asoslari 585
Xalikov Ulug'bek Rustamovich

Yashil iqtisodiyotning respublika ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlariga ta'siri 590
Muxammadiev Zarrux Umarovich

Budjet tashkilotlarning xarajatlar smetalari va shtat jadvallarini tuzish hamda tasdiqlash 595
Abdurasulov Sardor To'lqin o'g'li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Improving the funding of business operations for local enterprises in the Republic of Uzbekistan through the issuance of financial securities via the Tashkent Stock Exchange 601
Abduganiev Abdulaziz

Korxonalarining innovatsion faoliyatiga ta'sir etuvchi omillar va ularning ta'sir darajasini baholash usullari 606
Bobobekov Ergash Abdumalikovich

KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING TA'SIR DARAJASINI BAHOLASH USULLARI

Bobobekov Ergash Abdumalikovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti tadqiqotchisi, PhD

Annotatsiya: Ushbu maqolada korxonalarning innovatsion faoliyatini tashkil etish asoslari, ularning samarali faoliyat yuritishi shartlari, innovatsion faoliyatni baholash usullari va ularni takomillashtirish nazariy va amaliy jihatdan yoritilgan. Maqolada ushbu sohada tadqiqot olib borgan iqtisodchi olimlarning ilmiy ishlari, fiklari va xulosalari o'rganilgan. Shuningdek, kimyo sanoati korxonalarining innovatsion faoliyatiga ta'sir etuvchi omillarning ta'sir darajasini baholash usullari, kimyo sanoati korxonalari faoliyatini innovatsiyalar asosida samarali tashkil va boshqarish usullari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: innovatsiya, ishlab chiqarish, mahsulot, innovatsion faoliyat, innovatsion salohiyat, tahlil va nazorat, taqsimot va savdo, ekologiya va xavfsizlik, innovatsion strategiya, boshqaruv innovatsiyalari, ishlab chiqarish, marketing.

Abstract: This article describes the principles of organizing innovative activities of enterprises, the conditions for their effective operation, methods of evaluating innovative activities and their improvement from a theoretical and practical point of view. The article examines the scientific works, opinions and conclusions of economists who conducted research in this field. Also, the methods of assessing the level of influence of the factors affecting the innovative activity of the chemical industry enterprises, the methods of effectively organizing and managing the activities of the chemical industry enterprises on the basis of innovations were analyzed.

Key words: innovation, production, product, innovative activity, innovative potential, analysis and control, distribution and trade, ecology and safety, innovative strategy, management innovations, production, marketing.

Аннотация: В данной статье описаны принципы организации инновационной деятельности предприятий, условия их эффективной работы, методы оценки инновационной деятельности и ее совершенствования с теоретической и практической точки зрения. В статье рассматриваются научные труды, мнения и выводы экономистов, проводивших исследования в этой области. Также были проанализированы методы оценки уровня влияния факторов, влияющих на инновационную активность предприятий химической промышленности, методы эффективной организации и управления деятельностью предприятий химической промышленности на основе инноваций.

Ключевые слова: инновации, производство, продукт, инновационная деятельность, инновационный потенциал, анализ и контроль, распределение и торговля, экология и безопасность, инновационная стратегия, управленческие инновации, производство, маркетинг.

KIRISH

Yangi O'zbekistonda iqtisodiyotda tarkibiy o'zgarishlarni amalga oshirish, turli mulkchilik va xo'jalik yuritish shakllariga asoslangan korxona va birlashmalarni texnik jihatdan qayta qurollantirish orqali innovatsion ekotizim yaratishga yuqori e'tibor qaratilmoqda. Ayniqsa, innovatsion jarayonlarni boshqarish strategiyalarini ishlab chiqish, boshqaruvda istiqbolli qarorlarni qabul qilishda yangicha yondashuv va usullarni qo'llash hamda ta'lim, fan va ishlab chiqarishni mutanosib rivojlantirishga ahamiyat berilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 12-sentabrdagi PF-158-son ""O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni bilan "Iqtisodiyot tarmoqlarining "drayver" yo'nalishlarida 850 turdagi innovatsion mahsulotlar ishlab chiqarish", "O'zbekistonning Global innovatsion indeksda Top-50 talik mamlakatlar ro'yxatiga kirishini ta'minlash" hamda "ichki va tashqi bozorlarda tijoratlashtirish natijasida yaratiladigan yangi innovatsion ishlanmalar sonini 2 baravarga oshirish" ustuvor vazifalar sifatida belgilab berilgan.[1]

Mazkur vazifalarning samarali bajarilishi, xususan, sanoat korxonalarida innovatsion strategiyalarni samarali qo‘llash, yuqori ilmiy sig‘imli ishlab chiqarishlarni rivojlantirish, innovatsion faollikni oshirishni talab qiladi va ushbu masalalarni ijobiy hal qilish maqsadida sanoat korxonalarida innovatsiyalarni joriy etishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlaridan foydalanish lozim. Sanoat korxonalariga innovatsiyalarni joriy etish tizimini takomillashtirish orqali nafaqat milliy va jahon bozorlarida raqobatbardoshlikni ta’minlash, balki iqtisodiyotni innovatsiyalar asosida tashkil etish va mamlakatning yuqori reyting ko‘rsatkichlariga erishishiga o‘zining ijobiy ta’sirini ko‘rsatadi. Yuqoridagi vazifalarning ijrosi O‘zbekistonda sanoat korxonalarida innovatsion strategiyalarni shakllantirish va rivojlantirishning ilmiy-uslubiy asoslarini takomillashtirishni taqozo etadi.

ADABIYOTLAR SHARHI

Hozirgi vaqtda “innovatsiya” tushunchasi ta’rifi juda ko‘p adabiyotlarda berilgan. Masalan, B.Santo fikricha, innovatsiya shunday ijtimoiy-texnik-iqtisodiy jarayonki, unda g‘oya va ixtirolardan amaliyotda foydalanish orqali buyumlar va texnologiyalar yaratish mumkin va ular foyda va qo‘shilgan qiymat olib kelish imkoniyatiga ega.[2]

F.Nikson aytishicha, innovatsiya texnik, ishlab chiqarish va tijorat chora-tadbirlari yig‘indisi bo‘lib, u bozorda yangi tovarlar, yaxshilangan sanoat jarayonlari va uskunalarining bo‘lishiga olib keladi.[3]

S.Kuk, P.Mayers fikricha, innovatsiya g‘oyadan to bozorda sotiladigan tayyor mahsulotgacha bo‘lgan to‘liq jarayondir.[4]

Jahon tajribasida Oslo va Fraskati rahbariyati tomonidan innovatsiyaga berilgan ta’rif saqlanib qolgan va shu ta’rifga ko‘ra, ixtiro faoliyati natijalari va uning ixtiro faoliyatiga qo‘shgan hissasi statistikasini yig‘ishning standart metodologiyasi aniqlangan. Rahbariyat ma’lumotlariga ko‘ra, innovatsiya yangiliklarni kiritishning pirovard natijasi sifatida ifodalanadi va bundan maqsad boshqaruv obyektini o‘zgartirish va ijtimoiy, iqtisodiy, ekologik, ilmiy-texnik yoki boshqa turdagi samaraga erishishdir.[5]

Sanoat korxonasining innovatsion rivojlanishining asosiy maqsadi - joriy etilayotgan texnologik yechimlar, boshqaruvning yangi usullari, yangi mahsulot yoki xizmat ishlab chiqarish tarkibidagi o‘zgarishlar tufayli ichki omillarni maqsadli ravishda o‘zgartirish orqali raqobatdosh ustunliklarni oshirish, uning iqtisodiy foydasini saqlab qolishdir.[6]

Iqtisodchilar A.V. Anshin va A.A. Dagayev tadbirkorlik tuzilmasida yangiliklarning joriy qilish imkoniyatlarini belgilab beruvchi omillarni ko‘rib chiqishadi va ularni ikkita tashqi va ichki omillarga ajratishadi.[7]

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqolada guruhlash, qiyosiy va iqtisodiy tahlil, induksiya va deduksiya, iqtisodiy-statistik usullar, ekspert baholash, iqtisodiy-matematik modellashtirish va prognozlashtirish usullaridan keng foydalanilgan

TAHLILLAR VA NATIJALAR

Kimyo sanoati korxonalarining iqtisodiy va innovatsion faoliyati juda muhim ahamiyatga ega. Iqtisodiy faoliyat kimyoviy mahsulotlar ishlab chiqarish, sotish va eksport qilishni o‘z ichiga olib, korxonalarga barqaror daromad keltiradi. Bu faoliyat ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish, resurslardan samarali foydalanish va xaridor talablarini qondirishga qaratilgan. Innovatsion faoliyat esa yangi texnologiyalar va ishlab chiqarish usullarini joriy etish, ilmiy tadqiqotlar va tajribalar o‘tkazish orqali mahsulot sifatini oshirish va bozorda raqobatbardoshligini kuchaytirishni nazarda tutadi. Bu jarayonda kimyo sanoati korxonalari yangi moddalar va materiallar ishlab chiqish, ekologik toza va energiya samarador texnologiyalarga investitsiya kiritishga katta ahamiyat beradi. Natijada, kimyo sanoatidagi iqtisodiy va innovatsion faoliyat uzviy bog‘liq bo‘lib, umumiy iqtisodiy o‘sishga va sanoatning rivojlanishiga katta hissa qo‘shadi. Kimyo sanoati korxonalarining asosiy faoliyati quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

Xomashyo ishlab chiqarish va tayyorlash: Kimyoviy moddalar va reaktivlarni ishlab chiqarish uchun kerakli xomashyolarni tayyorlash va ishlab chiqarish.

Sintez va ishlab chiqarish: Turli xil kimyoviy moddalarni sintez qilish, ushbu moddalarni katta miqdorda ishlab chiqarish va tarkibida o‘zgartirishlar qilish.

Tahlil va nazorat: Ishlab chiqarilgan mahsulotlarning sifati va tarkibini tekshirish va nazorat qilish.

Taqsimot va savdo: Tayyor mahsulotlarni savdo nuqtalariga tarqatish, eksport va import faoliyatini olib borish.

Innovatsiyalar va ilmiy tadqiqotlar: Yangi kimyoviy moddalar va texnologiyalarni ishlab chiqish, ilmiy tadqiqotlarni o‘tkazish va yangi mahsulotlarni ishlab chiqarishni yo‘lga qo‘yish.

Ekologiya va xavfsizlik: Qayta ishlash, chiqindilarni kamaytirish, ekologik xavfsizlikni ta’minlash va ishlab chiqarish jarayonidagi xavfsizlik qoidalariga rioya qilish.

Kimyo sanoati korxonalarining asosiy faoliyatlarini tizimli tashkil etish ularning samaradorligi hamda barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Innovatsion rivojlanish - bu kompaniya faoliyatining barcha sohalarini qamrab oladigan va yangi texnologiya, mahsulot yoki xizmatni yaratish jarayonini ta'minlaydigan iqtisodiyotdagi jarayon sanaladi. Sanoat korxonasining to'g'ri yo'nalishda innovatsion rivojlanishi zarur iqtisodiy o'sishga erishish mumkin. U har bir sohani, yaxlit yakuniy natijaga ta'sir ko'rsatadigan va uning alohida tarkibiy qismlarini - boshqaruv, ishlab chiqarish, moliya, kadrlar tayyorlash va boshqalarni ta'minlaydi. Bugungi kunda sanoat korxonalari innovatsion rivojlanishining uchta asosiy usuli mavjud:

1) sotish kanallarini kengaytirish, bu esa o'z navbatida yangi bozor ulushlarini egallashni, aholini yangi ish o'rinlari bilan ta'minlashni, mijozlar bazasini kengaytirishni o'z ichiga oladi va bularning barchasi birgalikda korxona daromadlarining oshishiga olib keladi;

2) texnologik rivojlanish, korxonaning ishlab chiqarish sohasidagi salohiyatini yangilash jarayonini ta'minlashga, pirovard natijada mehnat unumdorligini oshirishga, shuningdek, xom ashyo tannarxining pasayishiga olib keladi. Natijada, korxona daromadi oshadi, atrof-muhitga ekologik yuk kamayadi, korxona ichida innovatsion innovatsiyalarni qo'llash samaradorligi oshadi;

3) ijtimoiy rivojlanish, shu jumladan ijtimoiy muhitning sifat xususiyatlarining oshishi, bu xodimlar mehnatini tashkil etishning yaxshilanishiga, shuningdek, ushbu sohadagi majburiyatlarga ishonchning oshishiga olib keladi.

Kimyo sanoati korxonalarining innovatsion faoliyatiga ta'sir etuvchi omillarning ta'sir darajasini aniqlashda ko'plab usullardan foydalaniladi, tadqiqot gepotezasidn kelib chiqib, fikrimizcha, kimyo sanoati korxonalarining innovatsion faoliyatiga ta'sir etuvchi omillarning ta'sir darajasini baholashda quyidagi usullardan foydalanish maqsadga muvofiq.

1-javdval. Kimyo sanoati korxonalarining innovatsion faoliyatiga ta'sir etuvchi omillarning ta'sir darajasini baholash usullari[1].

№	Ta'sir darajasini baholash usullar	Mazmun-mohiyati
1.	Ekspert baholash usuli	Ekspertlar guruhi bilan intervyular va so'rovnomalar o'tkazish orqali ma'lumot to'plash
		Ekspertlar fikrlarini tahlil qilish va ularning baholari asosida omillarning ta'sir darajasini aniqlash
2.	Iqtisodiy-statistik usullar	Korrelyatsion-tahlil usuli: Innovatsion faoliyat ko'rsatkichlari va omillar o'rtasidagi korrelyatsiya darajasini aniqlash
		Regressiya tahlili: Innovatsion faoliyatga ta'sir etuvchi omillarning ahamiyati va ta'sirini baholash uchun regressiya modellaridan foydalanish
		Faktor tahlili: Ushbu usul omillarning umumiy tuzilishini aniqlash va ularning ta'sir kuchini baholash uchun qo'llaniladi
3.	SWOT tahlil	Innovatsion faoliyatga ta'sir etuvchi kuchli va kuchsiz tomonlar, imkoniyatlar va tahdidlarni aniqlash orqali omillarni baholash
4.	Bal reyting usuli	Innovatsion faoliyatga ta'sir etuvchi omillarni maxsus ball tizimiga asoslangan baholash. Har bir omil belgilangan balllar orqali baholanadi va umumiy natija chiqariladi
5.	Delfi usuli	kspertlar bilan bir necha bosqichli so'rovnomalar o'tkazish orqali ularning fikrlari o'rtasida konsensusga erishish. Bu usul innovatsion faoliyatga ta'sir etuvchi omillarni aniqlashda samarali hisoblanadi
6.	Iqtisodiy modellar	Innovatsion faoliyatga ta'sir etuvchi omillarning iqtisodiy modellarini yaratish va ularni kompyuter modellari orqali baholash

Keltirilgan usullar orqali kimyo sanoati korxonalarining innovatsion faoliyatiga ta'sir etuvchi omillarning ta'sir darajasini aniqlash va tahlil qilish hamda sohaning rivojlanish darajasini aniqlash imkonini beradi. Har bir usulning o'ziga xos afzalliklari va kamchiliklari bor, shuning uchun ularni tanlashda vaziyat va maqsadlarga ko'ra e'tibor berish lozim. Kimyo sanoati korxonalarining innovatsion faoliyatiga ta'sir etuvchi omillarning ta'sir darajasini baholashda quyidagi matematik modellar va formulalardan foydalanish aniqroq natija beradi.

1 Mavjud ma'lumotlar asosida muallif tomonidan shakllantirilgan.

2-jadval. Kimyo sanoati korxonalarining innovatsion faoliyatiga ta'sir etuvchi omillarning ta'sir darajasini baholash usullari2.

№	Usullar	Mazmuni	Hisoblash formulasi
1.	Regressiya tahlili	Regressiya modeli turli omillar va innovatsion faoliyat o'rtasidagi munosabatni o'rganishda qo'llaniladi	$Y = \beta_0 + \beta_1 * X_1 + \beta_2 * X_2 + \cdots + \beta_n * X_n + \epsilon$ Y - innovatsion faoliyat natijasi; X_1, X_2, X_n - ta'sir etuvchi omillar; $\beta_0, \beta_1, \beta_n$ - regressiya koeffitsiyentlari; – xatolik.
2.	Korrelyatsion tahlil	Korrelyatsion koeffitsiyentlar orqali omillar va innovatsion faoliyat natijasi o'rtasidagi munosabat kuchini aniqlash mumkin	$r = \frac{\sum (X_i - \overline{X})(Y_i - \overline{Y})}{\sqrt{\sum (X_i - \overline{X})^2 \sum (Y_i - \overline{Y})^2}}$ r - Pirson korrelyatsiya koeffitsiyenti; X_i va Y_i - omillar va natijalarning qiymatlari; $\bar{X}$ va - $\bar{Y}$ omillar va natijalarning o'rtacha qiymatlari.
3.	Analitik iyerarxiya usuli (AHP)	AHP yordamida omillarning nisbiy ahamiyatini baholash va ularning innovatsion faoliyatga ta'sirini aniqlash mumkin	masalaning iyerarxik modeli tuziladi; omillar juft-juft solishtiriladi; solishtirish natijalari matritsaga joylashtiriladi va eng muhim omillar aniqlanadi.
4.	Faktor tahlili	Faktor tahlili omillarning to'plamlarini (faktorlarni) aniqlashda va ularning innovatsion faoliyatga ta'sirini baholashda qo'llaniladi	$X_i = \lambda_{i1}F_1 + \lambda_{i2}F_2 + \ldots + \lambda_{im}F_m + \epsilon_i$ X_i – o'zgaruvchilar; F_1, F_2, F_3 – faktorlar; λ_{YAij} – faktor yuklamalari.

Ushbu usullar orqali kimyo sanoati korxonalarining innovatsion faoliyatiga ta'sir etuvchi omillarning ta'sir darajasini ma'lum darajada aniqlash imkoniyatini beradi. Shuni aalohida ta'kidlash lozim, omilar ta'sirni aniqlash uchun ma'lumotlarni to'plash va ularni to'g'ri tahlil qilish talab etiladi.

Korxona innovatsion salohiyatiga ta'sir o'tkazish tavsifiga ko'ra omillar: innovatsiyalarni sustlashtiruvchi (qonunchilik bazasining mukammal emasligi, yangiliklarni ishlab chiqishning yuqori qiymati, innovatsiyalarni targ'ib etishning uzoq muddati), innovatsiyalarni rag'batlantiruvchi (ishlab chiqarish bazasining saqlab qolinishi va kengaytirilishi, xodimlar malakasining oshirilishi, innovatsion mahsulotga samarali talabning mavjudligi) va innovatsiyalarga har ikki taraflama (iqtisodiyotdagi moliyaviy inqiroz holatlari) ta'sir o'tkazuvchi omillar sifatida tasniflanadi.

3-jadval. Innovatsion faoliyatga ta'sir yetuvchi omillar3.

Faktorlar guruhi	Innovatsion faoliyatga to'sqinlik qiluvchi omillar	Innovatsion faoliyatga ijobiy ta'sir yetuvchi omillar
Iqtisodiy, texnologik	Innovatsion loyihalarni moliyalashtirishda mablag' yetishmovchiligi, ilmiy-texnik bazaning rivojlanmaganligi, zaxira xomashyoning yo'qligi	Innovatsion loyihalarni moliyalashtirishda mablag' mavjudligi, ilmiy-texnik bazaning rivojlanganligi, zaxira xomashyoning mavjudligi
Siyosiy-huquqiy	Antimonopol, soliq, patent va litsenziya qonunchiligidagi cheklovlar	Innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan imtiyozlar, davlat tomonidan innovatsiyalarning qo'llab-quvvatlanishi
Ijtimoiy-psixologik, madaniy	O'zgarishlarga bo'lgan qarshilik, yangi ish qidirishga yehtiyoj, noma'lum vaziyatlar bo'yicha qo'rquv va shu kabilar	Ishchilarni rag'batlantirish, jamoadagi psixologik iqlimning yaxshiligi
Tashkiliy-boshqaruv	Boshqaruvning o'ta markazlashganligi, rejalashtirishning qisqa muddatga mo'ljallanganligi, korxonalar o'rtasidagi faoliyatning cheklanganligi	Boshqaruvning markazlashmaganligi, demokratlashtirilgan boshqaruv, o'z-o'zini rejalashtirish, tuzatishlarga imkoniyat mavjudligi

2 Mavjud ma'lumotlar asosida muallif tomonidan shakllantirilgan.
3 Muallif ishlanmasi.

Sanoat korxonalari oldida innovatsiyalarni amalga oshirishda resurs cheklovlari paydo boʻlishi mumkin. Bu har bir korxonada ham yirik innovatsiyalarni amalga oshirishda tashqi manbalarni jalb yetish imkoniyati va oʻz resurslari mavjud yemasligidir. Vaqt omili yesa ikki yoʻnalishda taʼsir qiladi. Kiritilayotgan yangilik qanchalik katta boʻlsa, uni ishlab chiqish va amalga oshirish uchun shuncha koʻp vaqt talab qilinadi. Shuningdek, innovatsiyalar yoʻlidagi monopolistik cheklovlarni ham hisobga olish kerak.

Maʼlumki kimyo sanoati Oʻzbekiston iqtisodiyotining bazaviy tarmoqlar qatoriga kiradi va qishloq xoʻjalik mahsulotlarini ishlab chiqarishni jadallashtirish yehtiyojlaridan kelib chiqib mineral oʻgʻitlar ishlab chiqaruvchi korxonalar tashkil yetilgan.

Hozirgi vaqtda “Maksam-Chirchiq”, “Navoiazot” va “Fargʻonaazot” AJda azotli oʻgʻitlar ammiakli selitra, karbamid, ammoniy sulfati ishlab chiqaradilar. “Ammofos-Maksam”, “Samarqandkimyo” va “Qoʻqon superfosfat zavodi” AJi fosforli oʻgʻitlar ammofos, suprefos, oddiy ammoniyli superfosfat, ammoniysulfofosfat va nitrokalsiyfosfat ishlab chiqaradilar. Ularni xomashyo bilan Qizilqum fosforit kombinati taʼminlaydi. “Elektroximzavod” QK AJ oʻsimliklarni muhofaza qilish kimyo vositalarni ishlab chiqaradi.

Kimyo sanoatida soʻnggi besh yilda (2019–2023-yy.) umumiy qiymati 2,1 mlrd. AQSH dollarlik 16 ta investitsiya loyihasi amalga oshirilib, 3 mingta yangi ish oʻrni yaratildi. Yana bir muhim jihati, sohaga xususiy sektor kirib kelib, ular tomonidan 45 mln. AQSH dollarga teng 8 ta loyiha ishga tushirildi. Natijada kimyo sanoatida ishlab chiqarish 1,5 barobarga, yeksport hajmi 190 mln AQSH dollardan 310 mln. AQSH dollarga koʻpaydi. Korxonalarning umumiy sof foydasi 8 barobardan ziyod oʻsib, joriy yil yakuni bilan 1 trln. soʻmdan oshdi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 13-fevraldagi qaroriga muvofiq kelgusida Qoraqalpogʻiston Respublikasi, Toshkent, Navoiy va Fargʻona viloyatlarida yana 4 ta yuqori qiymatli tovarlar ishlab chiqarishga qaratilgan texnologik kimyo klasterlari faoliyatini yoʻlga qoʻyish rejalashtirilgan. Ularda uglerod, poliyefir va asetat tolasi, polivinilasetat, kaliy nitrati kabi 20 dan ziyod mahsulot ishlab chiqariladi.

Kimyo sanoatida yerishilayotgan natijalar bilan birga sanoatda baʼzi muammolar mavjud:

- ishlab chiqarish mumkin boʻlgan, murakkab tarkibga yega boʻlmagan kimyo mahsulotlari hozirgi kungacha import qilinmoqda;
- ishlatilayotgan uskunalarni 60 foizi maʼnaviy va jismoniy yeskirgan boʻlib, asosiy vositalar yenergiya sarfini meyordan 2-3 baravar ortiq sarflamoqda;
- mahsulotlar sifatini oshirish boʻyicha xalqaro standartlarga muvofiq mahsulot ishlab chiqarish tizimi rivojlanmagan;
- inson hayoti uchun xavfli jarayonlarni avtomatizasiya qilish, sanoat korxonalarini raqamlashtirish darajasi past;
- korxonalarni investision jozibadorligini oshirish hamda xorijiy investorlarni keng jalb qilish yuzasidan talab darajasida ishlar tashkil yetilmagan.

Yuqoridagi masalalarni yechishda har bir sanoat korxonani tomonidan aniq strategiya ishlab chiqilishi talab yetiladi. Ishlab chiqiladigan strategiyani tatbiq yetishda, iqtisodiy samaradorlikka hamda raqobatda ustunlikka yerishishda boshqaruv tizimi muhim ahamiyat kasb yetadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati

1. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 12-sentabrdagi PF-158-son “Oʻzbekiston – 2030” strategiyasi toʻgʻrisidagi Farmoni. - https://www.lex.uz
2. Инновационный менеджмент: учебник для вузов / С.Д. Ильенкова, Л.М. Гохберг, СЮ. Ягудин [и др.]; под ред. СД. Ильенковой. - М.: ЮНИТИДана, 2004. – 343 с.
3. Инновационный менеджмент: учебник для вузов / С.Д. Ильенкова, Л.М. Гохберг, СЮ. Ягудин [и др.]; под ред. СД. Ильенковой. - М.: ЮНИТИДана, 2004. – 343 с.
4. Технопарки России. https://www.tadviser.ru>.
5. Федеральный закон от 24 июня 2007г. №209 – ФЗ (ред. от 27 ноября 2017 г.) “О развитии малого и среднего предпринимательства в Российской Федерации” [sayt]
6. Морозов, Д. И. Принципы инновационного развития предприятия / Д. И. Морозов // Актуальные вопросы экономических наук. – 2010. – № 15 (1). – С. 181–185.
7. Аньшин В.М. Инновационная стратегия в условиях рынка. Аналитический обзор / В.М. Аньшин. М.: ВНТИцентр, 1993. - 32 с.; Анышин В.М. Инновационная стратегия фирмы. / В.М. Аньшин. -М.: РЭД им. Плеханова, 1995. 46 с.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Shahzod Avilqulov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 9

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.